„Kanadai Magyar Ujság"
egyesítve a
"KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az angol birodalom elterjedtebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivívni minden honfitársunk számára.
Előfizetési díj egy évre: $3.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LEASK
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD
YORKTON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the
"CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Domonion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant 375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3,- to Foreign Countries $4,-

VOL. VIII EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1931. OKTÓBER 8 CSÜTÖRTÖK — No. 41 SZAM

MOURNING IN A FAR LAND DWELLS

By BELA BACSKAI-PAYERLE

Reprinted from the "Hungarian Observer", Hamilton, Ont.

There is no country and no race on earth, which does not solemnize the days of glory and of fate. Holidays have a purpose of thanksgiving or at least of commemorating the great events of a nation, and there are also days of mourning for the dark pages of history. But, perhaps, there are few peoples, who have such a deep sorrow as that to which Hungarians pay a remembrance on October 6. every year.

Not only the supernatural psychical powers of the falling leaves, but a Zenith of century-old sufferings call the attention of every Magyar heart to this day, when the memory of those leaders, who lost their lives on the shameful gallows of 1849, is being regularly commemorated. The cream of a nation was murdered as traitors, whereas no race had ever had a truer fight for freedom, democracy and human rights, than Hungarians under the leadership of the executed martyrs of October 6. 1849.

For a better understanding, it might be well to have a glance at the happenings of some eighty odd years ago. There hung a dark cloud over the political life of all Central Europe Austria — whose Emperor was the King of Hungary ever since the racial dynasty had died out, and Hungary sacrificed her independence for a helping hand against the intruding Turkish hordes — was governed at the time by a group of Chech statesmen. These formed the socalled Viennese "Camarilla", the aim of which was a united Austrian Empire at any cost.

It is quite evident, however that this ill-famed "Camarilla" was none to pleased with watching the liberal reforms of the Hungarian youth during the spring of 1848, such as the abolition of serfdom, parliamentary government, national defence forces, freedom of the press etc. In order to annihilate these achievements a made-to-order revolt of the national minorities living in Hungary was instigated by the Viennese authorities.

Austria openly supported the rioters, who — although being late immigrants — enjoyed not only equal rights with the Magyar people, but were allowed to use their mother-tongue in their schools: a feature not to be found in the present days in any modern state. The Hungarians in consequence, on the eve of their just legal struggle found themselves confronted with hostile bands all over their own land, and were compelled to draw swords in defence.

The eloquence and organizing talent of a Kossuth, the military genius of a Görgey and the enthusiasm of the untrained Magyar troops — which sprung up like mushrooms—succeeded in driving the superior Austrian army out of the country: but in the fateful autumn of 1849, the Emperor Francis Joseph applied to the Tsar of Russia for aid. The human steam-roller, composed of over 200,000 Russian troops quelled the great war of liberty and the youths of Hungary laid down their lives under the hoofs of the Cossack cavalry.

Then came the day of October 6. 1849. After the armistice was signed with the victorious Russian generalissimo and complete freedom guaranteed to every Hungarian patriot — the gallows were set to work day and night in every corner of the defenceless country and from the first prime minister of Hungary to humble peasant-lieutenants, the flower of the Magyar race was slaughtered by the bloodhounds of the hybrid Habsburg-Monarchy. At the city of Arad alone — now handed over with the rest of Transsylvania to the most barbaric of all Balkan states: Rumania — thirteen generals of the glorious Hungarian army of liberty, equality and fraternity were executed.

And although that dark era of cruel retaliation is of the past, Magyars — scattered all over the world — will always remember that date. Especially since the year 1920, when the so-called Peace Treaty of Trianon forced Hungary to hand over 71 per cent of her thousand-year-old territory and 4,000,000 Magyars to the same national minorities, who were purposely antagonized against their Hungarians hosts by the Austrian "Camarilla".

It must be therefore understood by our Canadian friends and all those of Magyar origin, whose lives have already become one with this new Homeland, that even as the spring reminds us of our enthusiasm for freedom, democracy and humanity ever since the March of 1848 — so the autumn, especially the day of October 6th is devoted to our sorrow. On that date mourning will dwell not only in that horribly mutilated Old Country of ours, but in the heart of every true Hungarian: until all the wrongs done to our kin will be rectified.

Egy és negyedmillió Montreál lakossága

Bár a birodalmi népszámlálás adatait csak részben hozták eddig nyilvánosságra és többek között a kanadai magyarság számát sem sikerült az ottawai statisztikai hivataltól mindeddig megtudnunk: Montrealt illetőleg érdekes adatokat fog közölni a Lowell's Directory kiadás alatt levő 89-ik évfolyama. Eszerint magának Montreal városának lakossága 1,127,949 lenne, míg a 14 külváros együttes lélekszáma 164,143. Hampstead, Lachine, Longueuil Montreal East, South és West Mount Royal Outremont, St. Lambert, Ville la Salle, Ville St. Laurent Ville St. Pierre, Verdun és West mount külvárosokkal együtt Montreál lakosságának száma tehát több mint egy és egynegyed millió pontosabban 1,293,092.

Megkezdődött a küzdelem az Európabajnokságért

A magyar fővárosnak jutott az a megtiszteltetés, hogy az idei európai birkozóbajnakságok otthonául szolgáljon. A lapzártakor érkezett kábeljelentések szerint a nagy nemzetközi mérkőzést október 9-től 11-ig Budapesten bonyolitják le. A külföldről tömegesen tódultak Magyarországba az egyes nemzetek legkiválóbb birkozóbajnokai. Az angolok, franciák, németek és belgák érkeztek a legnagyobb számban.

Mint lapzártakor értesülünk, a magyar válogatott footballcsapat 3:0 arányban győzelmet aratott a prágai cseh válogatott felett.

SKÓT PÁLINKÁT FŐZNEK A NYUGATI ÁRPÁBÓL

A nyugatkanadai préritartományok árpatermésére lehet, hogy sikerül uj vevőközönséget találni a skót pálinkafőzők személyében, akik legujabban élénk érdeklődést tanusitottak különösen a Saskatchewanban termelt árpák iránt. Harrison gabonaügyibiztos, aki azelőtt a manitobai mezőgazdasági akadémia tanára volt, már meg is kezdte a beküldött minták osztályozását, hogy az érdeklődő skót szeszfőzdéket megfelelő mintaszállitmánnyal láthassák el.

75 BUSHEL AKERENKÉNT

Edmontontól keletre, az albertai Oliver vidékén egy Paradis nevü gazda valóban paradicsomi élvezetben részesült, amikor cséplés után kideritette, hogy a Garnet-fajta buzája akerenként 75 bushelt adott. A rü gazdálkodásnak tudják be, különlegesen bő termést okszerü talajmüvelés mellett.

Élet-halál között Balogh Lajos

MAGYAR A CANADIAN NATIONAL ASQUITH MELLETTI VONATKISIKLÁSÁNAK ÁLDOZATA—BETÖRÖTT KOPONYÁVAL ÉS ÖSSZEZUZOTT MELLEL KERÜLT KÓRHÁZBA A SZEGÉNY INGYENUTAS

Saskatoonból szomoru hirt hozott a táviró. A CNR vasut egyik tizenhét kocsiból álló tehervonata kelet felé robogtában Asquith állomás előtt ismeretlen okból elhagyta a pályát és félmérföldnyire felszaggatta a sineket. A kocsikban részben szenet vagy más teherárut szállitottak, volt azonban néhány vagon, mely üresen volt a vonathoz kapcsolva. Ezek egyikében huzta meg magát Balogh Lajos honfitársunk, aki Saskatoonból ily módon szándékozott kelet felé utazni.

A kisiklás következtében a vasuti kocsik legtöbbje gyufaskatulya módjára teljesen pozdorjává törött. Az a vagon, amelyben Balogh tartózkodott szintén darabokra mállott a katasztrófa következtében, ugy hogy szerencsétlen honfitársunk sulyos sérüléseket szenvedett ugy a fején, mint mellén. A Biggar állomásról előhivott mentőcsapatok szedték elő az életveszélyesen megsérült magyart a romok alól és azonnal az asquithi kórházba szállitották, hol legutolsó értesüléseink szerint élet és halál között lebeg.

HAT KISGYERMEK ÉGETT KOROMMÁ

A Saskatoontól, valamint a magyarlakta Wakaw vidékétől nem messze levő Hague város környékén borzalmas családi tragédia játszódott le az egyik farmon. Egy Unruh nevü német gazda feleségével együtt a szomszédban volt látogatóban, miközben kilenc gyermekük odahaza tartózkodott. A késő esti órákban — valószinüleg a takaréktüzhely csövétől — lángralobbant a földszint és mire az emeleten alvók észrevették a tüzet, már a lépcsőket nyaldosta a vörös kakas.

A nagyobbak fellármázták kisebb testvéreiket, azonban tulajdonképpeni mentésre már nem volt idő, oly rohamosan harapódzott el a tüzvész. Végül is egy 17 és egy 7 éves fiu, valamint egy 15 éves leány kiugrottak az ablakon, a kisebbek, számszerint hatan, azonban mind bennégtek. A szomszédok amint hirét vették a szerencsétlenségnek, azonnal a szinhelyre siettek, de akkor már ké só volt. A hat kisgyermek közül négyen összefogództak, miután látták, hogy nincs menekvés. A kicsiny tetemek a felismerhetetlenségig összeégtek.

A fenti szerencsétlenséggel egyidepüleg Ontario Glendower falucskájában, Kingston városától mintegy 25 mérföldnyire északra egy McNichol nevü munkás felesége és két gyermeke bennégett, amikor kéménytüzből kifolyólag kigyulladt kicsiny otthonuk. A családapa minden lehetőt elkövetett szerettei kimentésére, azonban csupán két kisfia életét biztosithatta és még igy is olyan sulyos égési sebeket szenvedett, hogy eszméletét vesztette.

Ontario Fossmills fatelepéről is nagyarányu tüzet jelentenek. Itt 16 millió láb mennyiségü deszka esett a lángok martalékává, összesen mintegy félmillió dollárnyi kárt okozván. Csupán a szomszédos North Bay és Powassan városokból érkező segélycsapatoknak köszönhető, hogy a tüz nem terjedt tovább. Még igy is megtámadta a pálya testen tul levő erdőségeket, a vasuti sineket pedig össze-vissza görbitette és teljesen használhetetlenné tette az óriási forróság.

A „KANADAI MAGYAR UJSÁG" ANGOL MÜFORDITÓJA IS HALÁLÁT LELTE BIA-TORBÁGYNÁL

MISS HILDA FOWLDS ANGOL TANÁRNÖT A TÖBBI 23 ÁLDOZATTAL KÖZÖS SIRBA TEMETTÉK — ÖTVENEZERNYI TÖMEG KISÉRTE UTOLSÓ UTJÁRA AZ EMBERTELEN BÜNTÉNY HALOTTAIT

Az óhazai nyomozó hatóságok fáradozása lapzártáig még semmi olyan eredménnyel nem járt, mellyel pontosan megállapithatták volna a rémes merénylet tetteseit. Maga az a tény, hogy az irásszakértők egy része a robbanás helyén talált papirdarab irójában Leipnik Márton világszerte körözött csavargót igyekszik felfedezni, mindeddig nem hozta közelebb a hatóságokat a megoldáshoz. Az utóbbi napokban mindezek ellenére szenzációs megállapitások kerültek napvilágra s többek között olyan vasrud-darabokat találtak a helyszinen, melyek a vasuti szakértők szerint sem a mozdonyhoz, sem pedig a kocsikhoz nem tartozhattak.

Ekkorra érkezett meg a németországi rendőrség hivatalos jelentése, melyből kitünt, hogy a hasonló körülmények között lejátszódó jüteborgi merénylet is két vascsőbe dugaszolt ekrazittal követték el, tehát ebből is nyilvánvaló, hogy egy nemzetközi anarchista banda követte el a magyarországi vasutrobbantást is. Az egyik bokorban különben találtak egy rud ekrazitot, melynek méretei megfelelnek a vascső méreteinek. Ebből megállapitották, hogy hol készült az ekrazit s igy uj nyomokon haladnak előre. Egész Európa rendőrsége különben összefogott a tettesek kézrekeritése érdekében s az a tény, hogy a nyomravezetőknek Magyarországon ötvenezer pengőt, Európa más országaiban pedig közel 90 ezer dollár pénzjutalmat tüztek ki, sok értékes adatot szolgáltatott már eddig is.

A bia-torbágyi halálvonat 24 halottját különben már eltemették. A budai Vérmezőn elhelyezett ravatalokat ötvenezer gyászoló magyar állta körül, majd kisérte a menetet a farkasréti temetőbe. A koporsók mindegyikét a halottak nemzeti szinével boritották s igy a magyaron kivül francia, belga, sőt két angol zászlót lobogtatott az őszi szél. Az egyik angol halott egy Harry Clemens nevü londoni kereskedelmi utazó volt, aki magyar menyasszonya meglátogatásáról volt visszatérőben — a másik angol halott pedig nem más, mint Miss Hilda Fowlds, a Kent County egyik leánynevelő intézetének igazgatónője, akinek magyar versforditásai Kanadában kizárólag a "Kanadai Magyar Ujság" hasábjain jelentek meg.

A magyarbarát angol tanárnő Kiss Menyhért ismert nevü magyar költő révén ismerkedett meg a magyarsággal, sőt Kiss Menyhért "Magyar Miatyánk" cimü örökszép versét le is fordi totta. A mesteri angol forditás lapunk 1931-es naptárának 194 195 és 196 oldalain található. Lapunk szerkesztősége Balogh Lajos országos hirü orgonaművész hazánkfia, a montreali St. Patrick székesegyház karnagyának szivességéből jutott Miss Fowlds "The Hungarian Lords Prayer" cimü forditásához közülbelül egy évvel ezelőtt, amikor még senki sem gondolhatta hogy ilyen szivettépő sorsot juttat részére a kegyetlen élet.

Miss Hilda Fowlds éppen a magyarság iránti rajongásának esett áldozatul és ha Anglia Faversham városának Market Place-i otthonában marad, bizonyára még ma is irogatja izző verseit a magyar gyászról, magyar szabadságról ... De az Óhazába vágyódott, hogy elvegyülhessen a falu népe és az egyszerü munkásemberek között. Rajongott a magyar nótáért és csillogó szemmel hallgatta a cigányt. A ködös Anglián hiába várja már egyetlen támaszát ősz atyja, Miss Hilda Fowlds már nem megy haza többé. Nem is ir ezután több verset és cikket az érdekünkben: magyar földben fog álmodni nemzetünk felszabadulásáról.

SASKATCHEWAN VEZET A MÜUTHÁLÓZATBAN

Mint azt az ottawai statisztikai hivatal megállapitotta, Kanadában jelenleg 394,372 mérföld (631 ezer kilométer) a használatban levő müutak hossza. Ebből Saskatchewan tartománye az elsőség, amennyiben 154 ezer mérfölddel messze tulhalad ja az utána következő Alberta 62 ezer, Ontario 52 ezer és Quebec 33 ezer mérföldet kitevő utháló zatát. Manitoba ötödik helyen áll ezen a téren 26 ezer, British Columbia pedig a hatodik 22 ezer mérföldel.

A kemény felületü, azaz cement- avagy aszfalt-burkolattal ellátott utak hosszában már Kelétkanada vezet és pedig a következő arányban: Ontario 34 ezer mérföld és Quebec 13 ezer mérföld. Csupán a mult év folyamán Saskatchewanban 4 ezer New Brunswickban pedig 3,500 mérföldnyi utat vontak be tartós boritó anyaggal. 1930-ban különben meglehetősen sok pénzt költött Kanada utépitésre, amennyiben az ebbe a rovatba tartozó kiadások elérték a 70 milliót, mig az utak fenntartása 23 millió dollárt emésztett fel.

Egy évvel elhalasztották a buza-kiállitást

REGINA NAGYBAN KÉSZÜL AZ 1933-AS ESEMÉNYRE — A CHICAGOI VILÁGKIÁLLITÁSRÓL IS SOK LÁTOGATÓT VÁRNAK A PRÉRI GABONABEMUTATÓJÁRA

Október első napjaiban végleg eldöntötték a reginai gabona-világkiállitás sorsát, amennyiben Weir birodalmi mezőgazdasági miniszter hivatalos nyilatkozatot tett közé, melynek értelmében 1932 helyett 1933-ban tartják meg a nagyszabásu eseményt, mellyel az egész világ érdeklődését fel akarják hivni a kanadai buza kiváló minőségére. Hozzájárult az eredeti terv megváltoztatásához az a sajnálatos körülmény, hogy a préritartományoknak éppen az idei kedvezőtlen időjárás folytán jövőre nem akadt volna a kiállitásra megfelelő tömegben olyan gabonamintája, mellyel joggal eldicsekedhettek volna a világ előtt.

A birodalmi és tartományi kormányok a kereskedelmi érdekeltségekkel karöltve már vagy egymillió dollárt költöttek a kiállitás előkészitésére, azonban legalább mégegyszer enynyit vett volna igénybe a szükséges épületek befejezése, továbbá a kiállitásnak a sajtóban való állandó világgákürtölése. Igy inkább remélhető, hogy 1933-ra nagyobb lesz a kiállitás sikere s az előkészületekre is jobban jut alap, mig ugyanakkor több látogató várható a chicagói világkiállitással kapcsolatban is. Magyar szempontból annyival örvendetesebb a kiállitás elhalasztása, miután a magyar gazdákat is sulyosan érintette a rossz termés, továbbá a mai körülmények között az Óhaza sem mutathatta volna be illő módon a maga fejlett mezőgazdaságát.

Révay Lajost is rendőrgolyó érte Estevanban

EGY MAGYAR BÁNYÁSZ IS ÁLDOZATUL ESETT AZ IZGATÁS FOLYTÁN KELETKEZETT UCCAI HARC BAN — A TÜNTETÉS OKTALANSÁGÁRA VALL, HOGY EGYETLEN LÉPÉSSEL SEM VITTE ELŐBBRE A MUNKÁSOK ÜGYET

Az Estevan délsaskatchewani város főterén szeptember 30.-án lejátszódó véres tüntetés sulyos sebesültjei között sajnos egy magyar is akad, Révay Lajos személyében, akit életveszélyes sérüléssel szállitottak kórházba. Bár az első napokban a legrosszabbra el voltak készülve Révay barátai, mint lapzártakor értesülünk, a szerencsétlen magyar életbenmaradásához napról napra több reményt füznek az orvosok.

Hogy olvasóinknak pontosan beszámolhassunk Révay Lajos állapotáról, a "Kanadai Magyar Ujság" szerkesztősége közvetlenül a nyomdagépek megindítása előtt telefonon érdeklődött Révay orvosától, Dr. J.F. Creighton-tól, aki minden lehetőt elkövet a 27 éves magyar megmentése érdekében. Dr. Creighton szerint a Révay mellébe furódott revolver-golyót a szerencsétlenség után néhány órával kivették és a sebet tisztára mosták. Tekin-

Folytatás az 5. oldalon.

LEGUJABB HIREK

KANADABA VARJÁK LAVAL francia miniszterelnököt, aki minden valószinüség szerint október 14.-én száll hajóra, hogy elsősorban Hoover amerikai elnökkel folytasson tárgyalásokat a világ politikai és gazdasági bajairól Az Egyesült Államok és Franciaország állitólag attól tart, hogy ha a földkerekség minden országa faképpnél hagyja az aranyalapot, ugy elvesztik gazdasági vezetőszerepüket. Ha Laval tényleg Kanadába jön, ugy ez lesz az 1700-as évek, azaz a francia uralom óta az első eset, hogy egy magasrangu francia diplomata Quebecbe látogat.

HALDOKLIK EDISON, AKI UJSÁGÁRUS gyerekből lett a müvelt világ leghiresebb feltalálója. A 84 éves amerikai feltaláló népszerüségére jellemző, hogy állapota felől csak a mult vasárnap több százan érdeklődtek táviratilag, többek között a római pápa is. Az emberiség egyik legnagyobb kincsének, a villamos izzólámpának és még több száz más találmány alkotójának életbenmaradásához kevés a remény.

MEGÉRKEZETT MONTREALBA AZ ELSŐ gazolin-szállitmány Rumánia legnagyobb feketetengeri olajkikötőjéből, Constanzából. Az elterjedt hirek szerint Keletkanada nagyobb városaiban és Detroit vidékén a közeljövőben 15 millió gallon rumán benzint szándéknak piacra dobni a jelenleginél tetemesen alcsonyabb árfolyamon, ugyhogy minden bizonnyal kitör a gazolinháboru az egyes érdekeltségek között.

NEM CSATLAKOZTAK AZ ALBERTAI BÁNYÁSZOK a szakszervezet minden erőfeszitése ellenére az estevani sztrájkolókhoz és például Wayne vidékén teljes üzemmel folyik a váján. Két évvel ezelőtt felültek a wayneiek az izgatásnak, minek eredményképen a szénrendeléseket már bánya kapta meg. — Egy angol bányász meghalt, egy másik pedig életveszélyesen megsebesült, amikor Nova Scotia Glace Bay telepén az egyik társában megcsuszamlott a szénréteg.

SZÖRNYETHALT FREY FERENC PORT COLBORNEI honfitársunk, amikor az ontariói Fort Erie-ben levő munkahelyéről volt hazatérőben. A Fehér megyei Mór-ból kivándorolt fiatal magyar autója két másik autó közé ékelődött az országut forgatagában és Frey koponyatörést szenvedett.

A TÜZVÉSZ ELLEN RENDEZETT propaganda-hét folyamán ijesztő adatok kerültek nyilvánosságra a vörös kakas által végzett pusztitásról. Eszerint az elmult tiz év folyamán — nagyrészt gondatlanság következtében 386 ezer tüz ütött ki, 3,926 emberéletet követelvén. A tüzesetekből kifolyólag 9,858-an szorultak kórházi ápolásra, mig az anyagi kár meghaladja a 413 milliót, azaz percenként 200 dollár pótolhatatlan veszteséget jelent az országnak.

HÁBORUT IZENTEK AZ OLASZOK egymásnak Niagara Falleon. Sorozatos összetüzések és késelések után két szomszédos család követett el mindent egymás kiirtására, azonban kevés sikerrel, miután a rendőrök még diejében lefogták a lövöldözőket. Még igy is hét sebesült fogja megemlegetni a napot, mely a közelmultban történt bombamerényletek kiegészitéseképen felrázta Niagara Falls egész olasz negyedét.

JAPÁN REPULÓGÉPEK BOMBÁZTAK a kinai hadsereg egyik 6,000 emberből álló csapattestét Csangcsun mandzsuriai város határában. A ledobott 60 bomba mintegy 200 kinai katona életét oltotta ki. A japánok azt vitatják, hogy csupán rendet akarnak teremteni az egyetlen vasutvonal mentén, a kinaiak viszont éppen a rendfentartó eszközök összerombolásával vádolják a japánokat. A Népszövetség október 14.-ére rendkivüli gyülést hivott egybe a kinai-japán háboru megakadályozására.